

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א..... נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול והלכה לה על הקטן ... פטור אבל נתכוון להכות על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת חייב נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן ... אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ... וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו ... פרט לזורק אבן לגו.....1
- ב..... וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.....2
- ג..... מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון.....7
- ד..... אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון.....9
- ה..... רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין.....9
- ו..... כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה נידונין בקלה הנסקלין בנשרפין ... נידונין בשריפה שהסקילה חמורה ... הנהרגין בנחנקין ... בחנק.....10
- ז... אחרים כשרים פשיטא ... ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינו עסקינן ... אין גומרין דינו של אדם אלא בפניו הלכך כולן פטורין.....10
- ח..... כמיתת בעלים כך מיתת השור ואין גומרין דינו של שור אלא בפניו הלכך כולן פטורין.....12

דף עט.

א. נתכוון להכות את הגדול ולא היה בה כדי להמית הגדול והלכה לה על הקטן ... פטור אבל נתכוון להכות על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת חייב נתכוון להכות את הגדול והיה בה כדי להמית את הגדול והלכה לה על הקטן ... אפילו נתכוון להרוג את זה והרג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

את זה פטור ... וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו ... פרט

לזורק אבן לגו

כבר התבאר לעיל דף עח: ובמסכת ב"ק דף מד: שהמתכוין להרוג את¹ זה והרג את זה פטור ממיתת בית דין, ומן התשלומין, ומן הגלות², לפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד מהן פטור ממיתת בית דין³. ויש חולקים⁴ שכל שהתכוין להרוג מי שחייב עליו מיתה, אפילו שהרג אחר חייב, ולפיכך הזורק אבן לתוך עדה מישראל והרג אחד מהן חייב מיתת בית דין.

אך אם התכוין להרוג גוי והרג יהודי פטור לכו"ע.

נתכוון להכות⁵ חבירו על מתניו ולא היה בכלי כדי להמית על מתניו והלכה לה האבן על לבו והיה בה כדי להמית על לבו ומת, או שנתכוון להכותו על לבו והיה בה כדי להמית על לבו והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת, פטור ממיתת בית דין ואינו גולה שאין ההורג בכוונה גולה. אבל אם נתכוון להכותו על מתניו והיה בה כדי להמית על מתניו והלכה לה על לבו ומת הרי זה נהרג, וכן כל כיוצא בזה.

¹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה א

² דעת הרמב"ם לפסוק בחיוב מיתה כר"ש ובכס"מ כאן כתב שפסק כרבנן ומעמא דזורק אבן לגו פטור משום דלא שייך ביה התראה ולאפוקי ממ"ש רש"י בספ"ק דכתובות (דף ט"ו) והיינו דנקט רבינו לתוך עדה מישראל לומר דאפילו כולם ישראלים פטור מטעמא דאמרן ואף על גב דלישנא דנקט רבינו המתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור הוי לישנא דר"ש אין בכך כלום דלר"ש הוי מטעם אחר ולדידן הוי מטעמא אחרינא. אך עיין לח"מ חובל ומזיק א יד שכתב וראיתי מה שכתב הרב בעל כ"מ ז"ל בפרק ד' מהלכות רוצח בסוף דבריו דרבינו ז"ל פסק שם כרבנן ודבריו תמוהין אצלי. חדא במה שכתב שרבינו ז"ל אינו מפרש בפירוש רש"י ז"ל דזורק אבן לגו הוי חבורה דעכו"ם וישראלים אלא כולוהו ישראלים דאיך אפשר לחלוק על דברי רש"י ז"ל דדבריו מבוארים בפרק שור שנגח ד' וה' וכו' בסוגיא שהבאתי דמוקי שם קרא אליבא דרבנן רובא ישראל וחד עכו"ם ואשמעינן קרא דינא דקבוע משמע דבכולוהו ישראלים חייב כדפירש"י ז"ל. ועוד תימה מה שכתב דרבינו ז"ל אית ליה כר"ש דנתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ולא מטעמיה אלא משום דלא שייך ביה התראה א"כ ליכא נפקותא בין ר"ש ורבנן לענין דינא ועוד דבגמ' אמרו דחזקיה מפקא מדרבנן משמע דפליגי בענין דינא. ובאמת דברי הכ"מ ז"ל בלתי מובנים אצלי. וכ"כ בלקוטי הלכות כאן

³ בכס"מ הקשה דהא בגמ' אמרינן קאי ראובן ושמעון ואמר לחד מיניהו או כסבור ראובן ונמצא שמעון פטור עד שיאמר לפלוני אני מתכוין וא"כ למה כתב רבינו הזורק לתוך עדה מישראל פטור הא בהני גווני דעדיפי מינה פטור.

⁴ דעת הראב"ד שם.

⁵ רמב"ם שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ב. וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי

כבר התבאר במסכת כתובות דף טו. וכן התבאר במסכת יומא דף פד: וב"ק שם שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב⁶, ולפיכך אפילו אם עמדו קבוצה של אנשים ובתוכם רק יהודי אחד, והלך אחד מהם לתוך מבנה שהתמוטט עליו, ואין ידוע מי הוא על אף שהיה ראוי לילך אחר הרוב אעפ"כ מפקחין עליו כיון שנשאר קביעות⁷ ראשון במקומו⁸.

אבל אם הלכו כלם בזה אחר זה למקום אחר ופירש אחד מהם למבנה שהתמוטט, אין מפקחין עליו והולכין בו אחר הרוב שהם נכרים⁹.

אך אם נעקרו כולם יחד¹⁰, הרי עדיין הם קבועים ביחד וכשפירש אחד מהם הרי פירש מהקבוע ומפקחין עליו.

האסופי שנמצא בעיר שיש בה נכרים וישראלים כל זמן שלא הוטבל בבית דין ולא טבל את עצמו, אם היה רוב העיר גוים מותר להאכילו נבילות בידיים, שהולכים אחר

⁶ שו"ע ונו"כ או"ח שכט ב

⁷ עיין בחידושי הגר"ח יומא שם שביאר שבאדם כיון דהדר לניחותיה אין שייך בו דין כל דפריש מרובא פריש, ורק בשעה שהוא נייד אומרים בו הלך אחר הרוב, אך אין זו הנהגה לעולם לומר שהוא מהרוב, אלא הנהגה זמנית בזמן שנייד. וכיון שכך, כשיחזור אותו אדם לקביעותו ולניחותיה, יהא בו דין 'זחי בהם' ומצות פיקוח נפש, ועל כן כבר עתה יש בו דין זה שמחללים עליו את השבת משום הדין 'זחי בהם' שיחול בו אחר כך. אך בפירשו כולם ובטלה הקביעות, אזי גם באדם אומרים כל דפריש מרובא פריש, משום שאין יכול לחזור בו הדין שכל קבוע כמחצה על מחצה משום שכבר בטלה הקביעות.

⁸ שכיון שנשאר קביעות הראשון במקומו (בשעת פרישתו מהקביעות) הרי אנו חושבין אותו כקבוע עמהם להקל בספק נפשות, ואף על גב דבעלמא אמרו כל דפריש מרובא פריש אפילו היכא דהקביעות נשאר במקומו גבי פיקוח נפש אקילא רחמנא דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם משמע שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל. מ"ב שם ס"ק ה. ומבואר בדברי השעה"צ שאם נאמר שהדין שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב הוא דין דרבנן, מובן החילוק בין פירשו מקצתן לפירשו כולם. ובשבת הלוי (ח"ב סי' מא) הקשה אך שייך לומר שרבנן חידשו שלא לילך אחר הרוב בפיקוח נפש והתירו איסורי שבת במקום שהתורה אסרה, וצ"ע.

⁹ שכיון שניער כבר קביעות הראשון ממקומו (בשעת פרישתו של זה) אי אפשר להקל בו משום קבוע ¹⁰ וכן אם יצאו תכופים יחד זה אחר זה כיון דעדיין הם בחבורה אחת נקרא קבוע ודינו כדמעיקרא. מ"ב שם ס"ק ז, והבית מאיר ב. והחזו"א יו"ד סי' לו סקמ"ז, חולקים, ודעתם שאף אם יצאו יחד ובשעת עקירתם נסתכן אחד מהם כגון שאחוז בולמוס וכדו', אין מחללים שבת עליו, כיון שסוף סוף בטלה קביעות ראשונה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

הרוב¹¹. ואין מצווין להחיותו. ואין מחזירין לא אבידתו¹². ויש אומרים¹³ שאם נפל עליו בנין מפקחין עליו כלומר מחלצים אותו בשבת, שאין הולכים¹⁴ בפיקוח נפש אחר רוב זה¹⁵. ואם נמצא בדרך ורוב העוברים נכרים לכו"ע הולכים אחר הרוב ואין מחלצים אותו¹⁶. ואם נמצא בעיר לכו"ע מחלצים¹⁷.

היו רובן ישראלים מחזירין לו אבידתו כישראל¹⁸, ולענין ניזקים הרי הוא ככל ספק ממון, שהמוציא מחבירו עליו הראיה, ואין הולכין בממון אחר הרוב, ולכן אם הוזק על ידי בעלי חיים של ישראל יוכל לומר לו המזיק הבא ראייה שישראל אתה ואם לאו איני חייב לשלם¹⁹.

מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל דכתיב ביה (ויקרא כה פסוק לו) וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ ומכח ספק הולכים לחומרא ומצוה להחיותו כחומר לפרנסו, שמא ישראל הוא, וי"א שאין חייבים. נפל עליו בנין מפקחין עליו כלומר מחלצים אותו בשבת, שבספק נפשות לכו"ע אזלינן לקולא. אך אין מחזירין לו אבידתו²⁰.

¹¹ אף על גב דהמיעוט קבוע הוא, כיון שהוא עצמו אוכל הוי ליה כפורש מעצמו ומרובא קא פריש

¹² ב"ש שם נה

¹³ הרמ"א שם

¹⁴ שכאן נשחשב פירש שהתינוק הנמצא מסתמא האנשים שבעיר ניידו והוי כאלו ניידו כלם ופירש א' מהם מ"ה הולכים אחר הרוב וס"ל הרמ"א שאין מוכר' הסברא דבני העיר חשובים כניידו והוי כאלו פי' א' ממקום קביעותו. וממילא הוי כמחצה וספק פיקוח"נ ב"ש שם נה

¹⁵ אבל רוב נמור הולכים אחריו גם בפיקוח נפש כמבואר בשו"ע או"ח שכט ב ובמ"ב שם ו

¹⁶ מ"ב שם

¹⁷ ב"ש שם שהרי קבוע הוא והוי מחצה על מחצה וספק פיקוח"נ להקל.

¹⁸ אעפ"י דאין הולכין בממון אחר הרוב היינו להוציא ממון מיד המוחזק בהית' אבל אביד' זו אין המוחזק בה מוחזק בהיתר מדעת בעל האבידה. ח"מ שם

¹⁹ ואם נגח תורא דידיה לתורא דישראל אינו משלם אלא פלגא אפילו מצאוהו ברוב גוים ממה נפשך, דאם ישראל הוא הא חייב חצי נזק בתם ואם גוי הוא כוליה הוה ליה לשלומי, דהא קיימא לן [שם] שור של גוי שנגח שור של ישראל חייב כוליה אפילו הוא תם, ועל אידך פלגא יכול הוא לומר לישראל אייתי ראיה דלא ישראל אנא ואתן לך, דשמא ישראל אני וישראל אינו משלם אלא חצי נזק בתם. ויש אומרים דדוקא ברוב ישראל ובמחצה על מחצה אמרינן הכי, אבל אם נמצא ברוב גוים משלם הכל דאזלינן בתר רובא, ולא דמי לנגח תורא דידן לתורא דידיה דאמרינן שהישראל פטור אפילו נמצא ברוב ישראל משום שיכול לומר אייתי ראיה דישראל את ושקול ולא אזלינן בתר רובא, דהתם הישראל הוי ודאי מוחזק בממון וטוען ודאי חזקה והוא ספק ורוצה להוציא, אזלינן בתר חזקה ודאית ואין מוציאין מכה ספק, אבל הכא נגח תורא דידיה לתורא דידן והוא נמצא ברוב גוים הוא עצמו אינו מחזיק בממון זה שהזיק בטענת חזקה ודאית שהרי הוא עצמו אינו יודע, אלא בטענת שמא הוא ישראל בא, ואין חזקה זו נחשבת לגבי רובא דרוב גוים, ורובא דהכא עדיף מחזקה זו ומשלם הכל. אך אין נפק"מ לדידן שאין דנים בנזקי שור תם בימינו

²⁰ דאמרינן ליה אייתי ראיה דישראל אתה שמכיון שאין רוב כנגדו יכול להחזיק. ב"ש נז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ומטעם זה מותר לרופא לענות לטלפון, כל שקיים חשש, שחולה יהודי שיש בו סכנה מתקשר אליו לשם התייעצות או לשם הזעקתו לביתו, אפילו אם רוב העיר או רוב מטופליו נכרים.²¹

ותינוק שנאסף מן הרחוב ואין יודעים מי הם הוריו²², וניכר שהושלך²³ לשם כדי שימות²⁴ שהוא ספק ממזר, לפי שחוששים שמא נולד מאחת מן העריות. והוא שחז"ל קראו לו האסופי²⁵, מדין תורה אסופי מותר להתחתן בישראל, שנאמר (דברים כג פסוק ג לא יבא ממזר בקהל ה' וגו', ודורשים: ממזר וודאי הוא שלא יבוא בקהל ה', אבל ממזר ספק יבוא²⁶, אלא שמעלה עשו חכמים ביוחסין, שלא יתחתן עמו ישראל ולא

²¹ ש"כ מ אות יב, כיון שכל אחד בביתו הוא קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמו, אולם לדעת המחבר הנ"ל לגבי תינוק הנמצא בעיר יש לדון שאם יודע שהשיחה הינה ממכשיר סלולארי שנלך אחר הרוב שהרי כולם פורשים ממקומם, אולם לדעת הרמ"א הנ"ל ודאי נלך אחר הרוב אולם אפי' שאף למחבר מדי ספק לא יצא כיון שרבים משוחחים ממכשיר נייד הגם שנמצאים הם בביתם והספק כולל גם את אלו שלא פרשו להבדיל מתינוק שפרש.

²² שו"ע ונו"כ ד לא

²³ אבל אם יש הוכחה שלא הושלך לשם מיתה, בין שיש הוכחה בנופו, כגון שהוא מהול, או שאיבריו מתוקנים ומיושרים כמו שעושים לנערים, או שהוא משוח בשמן, או ששמו לו כחול בעיניו, או תלו לו קמיע, בין שיש הוכחה במקום, כגון שנמצא במקום שרבים מצויים שם, או שתלוי במקום באילן שאין החיה מגעת שם והיה סמוך לעיר, או שנמצא בבית הכנסת הסמוך, או בצדי רשות הרבים, אין בו משום אסופי, כיון שחוששין עליו לשומרו, ולא הושלך שם אלא משום רעבון (שו"ע שם)

²⁴ ועיין בנוב"י קמא אבהע"ז סי' ז שהקשה "והנה לכאורה הדבר תמוה דהרי בגוף דין איסור לבוא בקהל אין חילוק בין שתוקי לאסופי דשניהם אסורין לבוא בקהל. והנה כל אסופי מלבד שהוא אסופי הוא ג"כ שתוקי שהרי לא נבדקה אמו ולא אמרה ממי נתעברה וילדה ואטו משום דגם את אמו לא ידענו עדיף הוא בתמיה. וא"כ קשה טובא מה בכך דכל הני דלית בהו משום אסופי אכתי שתוקי הוא ועיי"ש שתירץ שבשתוקי כיון שעיקר הספק מתחיל מאמו אם נבעלה לאסור לה או לאו וא"כ צריכים לדון אם יש רוב כשרים או לאו ואם הלכה היא אל הבעל לא יועיל רוב, כיון שיש כאן דין קבוע שהוא כמחצה על מחצה ולהכי אם לא תעיד בפנינו אם כשר הוא או לאו הוי ספק ממזר, משא"כ באסופי כיון שאין דנים אלא על הולד אמרינן כל דפריש מרובא פריש, רק אם ניכר שהושלך למיתה א"כ יש ריעותא, ועיין בפני משה ס"ק לב שכתב שבשתוקי בעינן שאמו תעיד כיון שיש ריעותא במה שזינתה וא"כ צריכים לעדותה משא"כ אסופי שניכר שלא למיתה הושלך א"כ אדרבא מוכח שאינו ממזר ממה שהקפידו עליו ולהכי אין חוששין בו לפסול (ועיי"ש מה שתירץ על קושיית הנוב"י על סברא זו).

²⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד לג

²⁶ ואם יש רוב שהוא ממזר עיין בבית מאיר סעי' כו שהוכיח מהרשב"א בקידושין דף עג שרוב כודאי ואסור מן התורה כממזר ממש אמנם עיין בפני משה ס"ק לז שזה דוקא לרשב"א לשיטתו דס"ל דספק דאורייתא להומרא מן התורה אבל לדעת הרמב"ם דספק דאורייתא להומרא מדרבנן א"כ הא דאיצטריך קרא לממזר הוא להתירו גם בדאיתא רובא וכן עיין בישועות יעקב בארוך ס"ק יא ועיי"ש שכתב בשם השיטה מקובצת ב"מ דף ו דרוב אינו בירור גמור אלא שספק כה"ג התירה התורה וא"כ אע"ג דאיכא רוב עכ"פ עדיין ספק הוא והתורה התירתו, וכן עיין בשב שמענתא ב' פט"ו אלא ששם מחלק בין רובא דאיתא קמן לרובא דליתא קמן עיי"ש ועיין חת"ס אבהע"ז ח"א סי' סו ובי"ד סי' רפו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ממזרת ואפילו לא ספק ממזרת. ואין לספיקות אלו תקנה²⁷ אלא שישאו מן הגרים²⁸ והולד הולך אחר הפגום.

ולפיכך אם נמצא בעיר שיש בה נכרים וישראלים, וכן תינוק הנמצא בבית יתומים שיש בו נכרים וישראלים בין שהיה רוב נכרים או רוב ישראל, הרי זה ספק נכרי לענין יוחסין²⁹, משום שיש מקצת נכרים או מקצת ישראל קבועים בעיר וכל קבוע בין מועט בין מרובה כמחצה על מחצה דמי³⁰. קידש אשה, צריכה גט מספק³¹.

הטבילוהו ב"ד לשם גרות, או שטבל משהגדיל, הרי הוא לענין יוחסין כשאר אסופים הנמצאים בערי ישראל אם יש בו חשש ממזרות, ואסור בבת ישראל ואסור גם בממזרת³², שאין הטבילה מועלת אלא להוציאו מידי נכרי³³.

אולם ילדים יהודים בבית יתומים שיש בו אפילו רוב ילדים נכרים, כשרים לקהל ואין חוששים שמא הוחלפו בנכרים³⁴. וחובה להוציאם משם ולגדלם בין ישראל בדתו שלא יטמעו בין הנכרים.

בכל מקרה שהספק התעורר במקום התערובת, הכרעת רוב אינה מועילה, והדין נשאר כמחצה על מחצה כלומר דינו כספק, ואסור. כגון הספק המתעורר באשה שנבעלה בעיר בבית הבעל, שהספק הוא מי הוא הבעל והוא במקום קביעותו בביתו, וכן ספק תשע חנויות שאינו יודע מאיזה לקח הספק הנו איסור שבחנות והמוכרים בחנות קבועים במקומם.

²⁷ שו"ע שם סעי' כד וסעי' לו ועצי ארזים ס"ק סז

²⁸ אבל על שפחה אסור לו לבוא לא מיבעי לדעות ששפחה אסורה לישראל מן התורה וא"כ אסורה לו מספק אלא אף לדעות שמוותרת מן התורה במעלת יוחסין מחמירים ודעת הרדב"ז ח"א סי' קפח שספק מותר בשפחה (פתחי תשובה שם ס"ק כד)

²⁹ עיין בבית מאיר שם שרק ליוחסין החשיבוהו כקבוע משום מעלה אבל לשאר דינים כגון פיקוח נפש לא הוי קבוע ועמא כשמש"כ בנוב"י קמא אבהע"ז סי' ז שבאסופי כיון שאין דנים אלא על הולד ממי הוא א"כ הנידון ממי פרש והוי בשר הנמצא בשוק דאמרינן כל דפריש מרובא פריש

³⁰ באה"ג שם ל מהמ"מ

³¹ ברוב כותים מה שצריכה גט הוא משום חומרא דא"א. שהרי מדין תורה אמרינן הכא כל דפריש כמו שנתבאר אבל ודאי דאם קידשה ישראל לאחר שקידש אותה זה דצריכה גט משני מודאי ולא מספק. פ"ת שם ס"ק מב מס' קהלת יעקב, ועיי' שנתן טעם אמאי ברוב ישראל צריכה רק מספק אולם אפשר דהיינו לומר שאם קידשה אחר צריכה גט ממנו משום המעלה שעשו אך באמת אינה מקודשת לו כלל, ובניה משני ממזרים ודאי כיון דמדאורייתא מקודשת ודאי לראשון דאזלי בתר רובא.

³² כ"ה לשיטת הרמב"ם ולהראב"ד ברוב עכו"ם מותר בממזרת ומותר בבת ישראל. ואפי' במחצה על מחצה מותר בממזרת ובבת ישראל ואי איכ' תרי רובא עכו"ם אזלינן אחר תרי רוב' ואם יש ס' באסופי כמ"ש בסעיף הקודם דאינו ממזר רשאי ליש' אשה ולא היישינן. שמא ישא אהותו. באה"ט שם מד

³³ ובח"מ לא תמה אמאי לא הביא הראב"ד שכתב להכשירו בבת ישראל אם נתגייר והמ"מ הסכים על ידו

³⁴ וגם אין לחשוש שמא הולחפו בשוגג בעודם תינוקות כשלא היו ניכרים בטביעת עין. אוצר הפוסקים שם אות ד בשם האבן יקרה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

המושג ההפוך הוא פריש, כלומר שהספק התעורר לאחר שהפרט פרש מהתערובת. כגון אשה שנבעלה חוץ לעיר שאין כאן מקון קביעות אלא השאלה מי הוא הבעל שבא לכאן ממקום אחר וכן אם מצא בשר ברחוב ואינו יודע מהיכן הגיע, שהוא פרש מהתערובת שהולכים אחר הרוב, ומותר

בטעמו של דין קבוע כתב הר"ן שקבוע חידוש הוא. ובאחרונים יש שכתבו³⁵, שדבר קבוע נחשב שהוא נפרד מהרוב, ולכן אין הולכים בו אחר הרוב.

במהות דין קבוע נחלקו האחרונים י"א³⁶ שגם בקבוע נחשב עדיין שיש רוב, אך אין מכריעים אחריו. וי"א שהרי הוא³⁷ כמחצה על מחצה ממש, וממילא אין בכלל רוב.

דף עט:

ג. מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאינו מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממוז אלא לחייבו ממוז

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ג. ודרף כו. ודרף לה. שאמרו חז"ל אדם³⁸ מועד לעולם בין שוגג בין מזיד, בין אונס ובין ברצון, ובכל אופן שהזיק ממוז חבירו בין בהמה ובין כלים חייב לשלם, שנאמר (ויקרא כד פסוק כא) וּמִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה וְלֹא חֵלֶק הַכְּתוּב בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד. ויש אומרים³⁹ שבאונס גמור פטור.

³⁵ קובץ שיעורים (בבא בתרא פו)

³⁶ הפרי מגדים והקובץ שיעורים (כתובות מ, ובקובץ ביאורים שב שמעתתא כא)

³⁷ הגר"ש שקאפ (כתובות טו בתחילתו ד"ה ועל, והביא שם את הפרי מגדים)

³⁸ שו"ע ונו"כ שם שעה א ותכא ג

³⁹ ברמב"ם הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה א הביא דוגמא "או שנתקל כשהוא מהלך ונפל על הכלי ושברו חייב נזק שלם", ועיין לעיל דף כט שנחלקו ראשונים בנתקל זה האם אנוס הוא לפטור כשהזיק בעת נפילה או שחייב מדין אדם המזיק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

גם ישן⁴⁰ שהזיק חייב⁴¹, ודוקא בכלים שהיו מונחים שם בשעה שבא לישן, אבל הישן ובא אחר והניח על ידו כליו, או ששכב לידו, ונתהפך זה בשנתו⁴² והזיק פטור⁴³.

היתה אבן מונחת בחיקו⁴⁴, בין שלא הכיר בה מעולם⁴⁵, בין שהכיר בה ושכחה⁴⁶, ועמד ונפלה האבן והזיקה חייב, ויש אומרים שאם ידוע מי הוא בעל האבן הוא חייב⁴⁷. ובכל מקרה פטור מד' דברים אם הזיק את חברו, שלענין זה נחשב כאונס.

אם נתכוין⁴⁸ לזרוק שתיים וזרק ד' או ד' וזרק ח' והזיק, דינו כהיתה אבן מונחת לו בחיקו וחייב בנוזקים, ואם הזיק את חברו פטור מד' דברים, וחייב בנוזק.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ תבא שם וסעי' י

⁴¹ בשו"ע כתב שאם ישנו שניהם כאחד ונתהפך האחד על חברו והזיקו או קרע בגדיו חייב, ולכאורה נראה דאירי בשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, ולפי המבואר להלן בדעת הרמב"ם דשלא בכונה פטור, צ"ע למה חייב כאן, וגם לדעת הפוסקים שמחלקים בין הזיק להזיק צריך לחלק גם כאן, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק א הערה כו

⁴² שו"ע ונו"כ שם ד

⁴³ ובשו"ע שם סיים שזה שהניחם בצדו פושע הוא, ופירש הסמ"ע שבא לומר שאם הזיק הישן בכלים חייב המניח, ויש להסתפק במה שפטור על הכלים, אם הוא דוקא בכלים שהניח בעל הכלים מפני שגם הוא פושע, משא"כ כשבא אחד והניח כלים של חברו, שאין בעל הכלי פושע, אפשר שגם הישן אינו אונס נמור וחייב (ואפשר שהמניח פטור מדין גרמא), ומדברי התוס' משמע שהראשון אונס נמור הוא, ונראה שלזה נתכוין הרמ"א שם שכתב וה"ה בכל אונס גדול כזה פטור, ולשיטתו בסימן שעה שמזיק באונס נמור פטור, והמחבר שם שהעתיק הטעם מפני שהוא פושע, לשיטתו שאינה מחלק.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ תבא י

⁴⁵ יש לעיין כשלא הכיר בה מעולם, מ"ש מישן שהניחו כלים בצדו שהוא פטור, כמ"ש לעיל, ובדוחק אפשר לחלק דהתם אירי שהזיק בשעת שינה, משא"כ הכא שהוא ער והיה לו להעלות על דעתו שמא נמצא משהו בחיקו, ונראה דהיינו דוקא כשהזיק מכת עמידתו, דהוי אדם המזיק, אבל אם היה כלי זכוכית ונשברו והרסיסים הזיקו, אפשר דהוי כדין אש, והרי אש באונס פטור, ואם הזיק האבן לאחר שנת הו"ל בור וגם בור באונס פטור (אא"כ הוא ממונו וידע בו), ואפילו הכיר בה ושכחה נראה דפטור גם מדין אש וגם מדין בור. פתחי חושן חלקו פרק א הערה לג

⁴⁶ דומה לאונס אך אינו אונס נמור ולהכי אינו פטור מנוזק.

⁴⁷ כן משמע בבאר הגולה סימן תמו ב אות ז ולכאורה חיובו הוא מדין אש כאבנו סכו"מ שהזיקו בשעת נפילה ברוח מצויה, וה"נ הוי כרוח מצויה, ועוד אפשר שחיובו הוא כמו המניח כלים בצד הישן שפושע הוא, ולפי"ז יש לדון כשהניח אבן של אחרים או של הפקר בחיקו של אחר, לסברת הבאה"ג, וצ"ע.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ תבא י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ד. אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאינ מתכוין בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממוז אלא לפוטרו ממוז

ועוד התבאר שם שהנוגף⁴⁹ את האשה ויצאו ילדיה ומתה, אעפ"י שהוא שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום, שנאמר (שמות כא פסוק כב) וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ, ומשמע הא אם יהיה אסון שיש כאן חיוב מיתה לנוגף לא יענש בממוז, ולא חלק הכתוב בין שוגג למזיד בדבר שיש בו מיתה ב"ד לפוטרו מן התשלומין, הואיל וקים ליה בדרבה מיניה, אם לא היה שוגג.

במה דברים אמורים כשנתכוין לאשה, אבל אם נתכוין לחבירו ונגף את האשה אעפ"י שמת⁵⁰, הואיל והיתה המיתה בלא כוונה, הרי זה כדבר שאין בו מיתה ב"ד, שנתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור⁵¹, ומשלם דמי ולדות כדרך שיבואר להלן דף מה: בעזה"ת. ויש אומרים⁵² שאפילו לא נתכוין לאשה פטור מתשלומין, משום שס"ל נתכוין להרוג את זה והרג זה חייב, והרי יש כאן חיוב מיתה ב"ד בנגיפה זו ופטור מן התשלומין.

החובל באביו ואמו⁵³ ולא הוציא מהם דם חייב בה' דברים, דלא קים ליה בדרבה מיניה כיון שלא הוציא דם, אבל אם הוציא מהם דם חייב מיתה דכתיב (שמות כא פסוק טו) וּמָכָה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת, לפיכך פטור מן התשלומין, אפילו הוא שוגג.

ה. רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין

רוצח שנגמר⁵⁴ דינו ונתערב באחרים ולא נודע מי הוא מהן כולן פטורין⁵⁵, ולהלן יבואר עוד בעזה"ת.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ תכנ ד

⁵⁰ שימת הרמב"ם

⁵¹ עיין סמ"ע שם יד

⁵² שימת הראב"ד

⁵³ שם תכד א

⁵⁴ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה ז

⁵⁵ פשיטא דלמה נחייבם, כמבואר בגמ' להלן. ועיין מעשה רקה שם ולח"מ סנהדרין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ו. כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה נידונין בקלה הנסקלין בנשרפין ... נידונין בשריפה שהסקילה חמורה ... הנהרגין בנחנקין ... בחנק

כל חייבי מיתות⁵⁶ שנתערבו זה בזה⁵⁷, נדון כל אחד מהן בקלה שבהן.

ז. אחרים כשרים פשיטא ... ברוצח שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינו עסקינן ... אין גומרין דינו של אדם אלא בפניו הלכך כולן פטורי

מי שנגמר דינו⁵⁸ שנתערב עם שאר העם ולא נודע מי הוא מאלו, או מי שלא נגמר דינו שנתערב עם מי שנגמר דינו ולא נודע מי הוא אין אומרים יביאו את כולם לפני ב"ד ומי שלא נגמר דינו אנו גומרין אותו עתה, שהרי כבר קבלו את העדות ונשאו ונתנו בדבר⁵⁹. אלא כולן פטורי, לפי⁶⁰ שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו⁶¹.

⁵⁶ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה ו

⁵⁷ אע"ג דרובא דהני נשרפין כדקתני נסקלין בנשרפין. דהול"ל נתערבו נסקלין ונשרפין מדקאמר נסקלין בנשרפין משמע מועט לתוך המרובים ע' ל'ק' פ' ע"ב אות מ' ותוס' שבת מ"ב א ד"ה נותן אדם המין לתוך צונן. ויעוין בס' הישר לרבינו תם תשובות (ברלין תרנ"ח) ס' פ"א אות ב, וס' פ"ב, ובפרחי ציון מהגר"פ פרלא פ"ד אות מ"א (ס"ב ע"ד), ולכאורה איך אפשר שיתערבו חייבי שתי מיתות והלוא אין מענין את הדין ואחרי שנגמר דינו הורגין מיד, והרי אין דנים שנים ביום אחד נמצא שלא היה אפשריות שיהיו יחד בחיים חייבי מיתות שונות, ויתכן שנידונו בהרבה בתי דין ונאסרו יחד במשמר. מרגליות הים שם.

⁵⁸ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה ז

⁵⁹ רדב"ז סנהדרין שם הלכה ו

⁶⁰ ודע שמה שכתב לפי שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו לא קאי אלא אסוף מילתיה שכולן רוצחים אלא שזה נגמר דינו וזה לא נגמר דינו אבל ברישא דמי שנגמר דינו שנתערב עם שאר העם אין צריך למעם זה דתיפוק ליה דאינך לאו מחוייבי מיתה נינהו. כס"מ שם.

⁶¹ דכיון דאין מכירין אותו לא הויא בפניו. רש"י ומוזה הוכיח הכנסת הגדולה (סימן כח הגה"ט אות ע) שעדים שאינם מכירים את בעלי הדינין, אין לקבלם דהוי כקבלת עדות שלא בפניהם, ובשו"ת שבות יעקב (ח"א סימן קמח) חולק וסובר שיכול להעיד מכמה טעמים, הדא דעד כאן לא קאמר רש"י התם דהוי כמו שלא בפניו אלא באין מכירים כלל כגוונא דמיירי התם שנתערב באחרים ואינו ניכר לשום אדם, משא"כ כשהבעלי דינים נודעים וניכרים לכל, רק שהעדים אינם מכירים אותו וכיון שמעידים בפניו ודאי מקבלים אותו. ועוד שהטעם שצריך לגמור את העדות בפניו, משום והצילו העדה, שבי"ד יראו אותו וירחמו עליו, וכיון שאין מכירין אותו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

לפיכך רוצה שנגמר⁶² דינו ונתערב באחרים ולא נודע מי הוא⁶³ מהן כולן פטורין⁶⁴, ואין אומרים נאסור את כולם ונמתין שיבואו עדים ויזהו את הרוצה⁶⁵. אולם אם באו והעידו שזהו הרוצה, או שזהו שנגמר דינו הורגין אותו⁶⁶.

ורוצה שלא נגמר דינו שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינו כולן פטורין מן המיתה שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו, וברוצח אוסרין את כולן⁶⁷.

הוא כמו שלא בפניו, דלא מרחמי ליה, אך לגבי קבלת עדות בפניו הטעם הוא אחר, דאם מעיד בפניו אולי יזכור לו בעל דבר שלא נעשה הדבר כך, וכה"ג וא"כ אף שאין העד מכירו מ"מ כיון שהבעל דבר שומע דברי העד ושותק, תו ליכא למיחש אף שאין העד מכירו. ובתומים (סימן כח ס"ק יח) חולק וכתב שאין לתת טעם למשפט התורה, ועוד וכי מרחמין בדין, ולחפש זכות בלאו הכי בי"ד מצווין, יעו"ש. כיוצא בזה כתב בספר קהלת יעקב (אבהע"ז סימן לא ס"ב הובא בפתחי תשובה סק"ה) בשם המבי"ט שכלה שפניה מכוסות בשעת הקידושין, והעדים לא ראו אותה, אין חוששין לקידושין אפילו בדיעבד. ובנו המהרי"ט כתב שכיון שראו מעשה הקידושין אף שלא הכירו את האשה, הרי היא מקודשת כיון שהיו יכולים להחזיק בה ולראותה. והקהלת יעקב כתב שזה חשיב ידיעה וראיה, כיון דמהני עדותן שאם יראו מיד לאחר הקידושין שאחר בעל אותה, בודאי יסקל על ידי עדותן, ואף שאם תזנה לאחר מכן, לא יהיו יכולים להעיד עליה, מ"מ כיון שרגע אחד היו יכולים להעיד עליה, חשיב שפיר ראייה וידיעה. והוא כמו שעדים יראו איש אחד שפניו מכוסות רצה להבירו, וכי לא יהיו יכולין להעיד שאיש הלזה הרג לחבירו, אף שאם היה מתרחק מהם לא היו יכולים להכירו. מ"מ בודאי עדותן חשיב ידיעה וראיה.

⁶² רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה ז
⁶³ בספר מאזניים למשפט (סימן כח סעיף טו) הקשה איך משכחת לה לרוצה שנתערב באחרים, ואין הבי"ד יכולים לגמור דינו, הלא על כרחך העדים נמצאים שם בשעת גמר דין, כי הרי צריכים להרגו, כדכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, והם מכירים אותו בטביעות עינא, ואם העדים מכירים אותו, איך שייך שנתערבו, ולכן תירץ שאין צריך שהעדים יראו אותו, אלא די בזה שאפילו לא הכירוהו מעולם, רק שלא זזה ידם מתחת ידו, שראו שזה הרג או לוח, מיקרי בפניו.

⁶⁴ פשיטא דלמה נחייבם ועיין מעשה רקח שם ולח"מ סנהדרין שם
⁶⁵ כן מוכח מהא דאם נתערב אם מי שלא נגמר דינו דאוסרין אותו משמע שהכא לא וכאורה לפי"ז קשה מה הקשתה הגמ' פשיטא הרי אתא לאשמעינן שאין אוסרין אותו, ונ"ל דהא נמי פשיטא שהרי לא נעניש ונאסור הכשרים מחמת חובתנו לבער הרשע בקרבנו משא"כ להלן שכבר העידו עליהם רק לא נגמין דינם אם כן אוסרין להו עד שתכרר.

⁶⁶ ולשון רבינו כאן נראה דכוון, דאם באו עדים אחר זה ואמרו שמכירין אותו שהוא שנגמר דינו הורגין אותו. או"ש סנהדרין שם. ואם באו עדים וזיהו את הכשרים ונשאר רק אחד שלא זיהו שע"כ הוא הרוצה לכאורה נמי הורגין אותו שהרי כבר איחן כאן תערובת ואין כאן ספק.

⁶⁷ דייק מן המיתה פטורים, אבל ב"ד חייבים להכותם מכה הקרובה למיתה ולאסרם כו' (בזמן הסנהדרין) כמש"כ שם פרק ב' הלכה ה', וכל זה יצא לרבינו מהא דאמר בגמרא (סנהדרין ע"ט ע"ב) ור' יהודה מיפטרניהו לגמרי לא, כיון דרוצחין נינהו, וחכמים דפליגי, בדין כיפה פליגי עליה, אבל מודו דמכין ואוסרין אותם, וכדאמר במוע"ק (ט"ז ע"א) דכח זה לב"ד, ומנ"ל דמחינן כו' וכפתינן ואסרין כו', ולקמן פכ"ד. או"ש סנהדרין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שור בלא בעלים כשור הפקר, דרחמנא רבינהו למיתה, דלא ניהוי מכשול ליגח ולהמית בני אדם, אבל שור של אדם טרפה, דבר דינין הוי, ומוכרת לציית דינא אם יזיק, ולכל מצות שבתורה, ודעתו שלמה לקדושין וגיטין ולכל מילי שבתורה, א"כ אם יתחייב שורו הוי כמו שהרג עבדו, שאין גומרין דינו של שור אלא בפני הבעלים, בזה פטרינה רחמנא לבעלים, שלא יהרגו שורו עפ"י עדים, דדומה למיתת הבעלים מיתת השור היכי דאין גומרין דינו אלא בפניו, דמה בעלים פטור על הריגתו כן פטור על הריגת שורו, ולא הייש רחמנא להא דפטרינן אותו, דאיהו בר דעת ובר מצות וציית דינא, ודאי ישמרנו שלא יגח עוד, וז"ב ופשוט. אור שמח שם הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

